

غفلت - ۱۶

عوامل غفلت

۷- کوچک شمردن گناه

۱- قبیح فعلی مربوط است به مفاسد و زشتی‌های موجود در خود عمل قطع نظر از خصوصیات روحی و شرایط شخص بزهکار. قبیح فاعلی مربوط است به شرایط ذهنی و روحی بزهکار قطع نظر از خصوصیات خود عمل. شرایط ذهنی بزهکار عبارت است از داشتن روح تمرّد و طغیان و قانون شکنی و عدم اهتمام به حقوق خدا و خلق. البته تمام گناهان از این حیث (قبیح فاعلی) بزرگ و عظیم‌اند، زیرا سرپیچی از دستورهای خداوند بزرگ و مهربان با علم و اختیار، بسیار زشت و ناپسند است.

نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی؛ تألیف حضرت آیت‌الله محمدرضا مهدوی کنی؛ ص ۱۱۱
رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود:

«أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى عَزِيرٍ [يَا عَزِيرُ] إِذَا وَقَعْتَ فِي مَعْصِيَةٍ فَلَا تَنْظُرْ إِلَى صِغَرِهَا وَ لَكِنْ انظُرْ مَنْ عَصَيْتَ -

خداوند به عَزِيرِ وحی کرد که [یا عزیز] اگر دچار معصیتی شدی نگاه به کوچکی آن گناه مکن، نگاه کن مخالفت با که می‌کنی».

الدعوات (للاوندی) / سلوة الحزین، النص، ص ۱۶۹

۲- و امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام فرموده‌اند:

«أَشَدُّ الذُّنُوبِ مَا اسْتَخَفَّ بِهِ صَاحِبُهُ -

شدیدترین گناه آن است که صاحبش آن را کوچک بشمارد».

وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۳۱۲

۳- پیامبر کرم صلی الله علیه و آله وسلم به ابن مسعود فرمود:

لَا تُحْفَرَنَّ دُنْبًا وَ لَا تُصَغَّرَنَّ وَ اجْتَنِبِ الْكِبَائِرَ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا نَظَرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى دُنُوبِهِ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ قَيْحًا وَ دَمًا -

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُخَضَّرًا وَ مَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَ بَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ال عمران ۳۰

هیچ گناهی را خرد مگیر و از گناهان بزرگ برکنار باش، زیرا چون بنده‌ای در قیامت به گناهان خود بنگرد به جای اشک چشمش چرک و خون بارد، خدای تعالی فرماید: روزی که هرکس آن چه خوب کرده حاضر یابد و آن چه هم بد کرده حاضر یابد، دوست دارد که میان او و کردار بدش مسافت دوری باشد».

مستدرک الوسائل ج ۱۱ ص ۳۵۰

۴- محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام و او از پدرانش از امیرالمؤمنین علی علیه السلام نقل می کند که فرمود:

«إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَحْفَى أَرْبَعَةً فِي أَرْبَعَةٍ أَحْفَى رِضَاهُ فِي طَاعَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئًا مِنْ طَاعَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ رِضَاهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَحْفَى سَخَطُهُ فِي مَعْصِيَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئًا مِنْ مَعْصِيَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ سَخَطُهُ مَعْصِيَتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَحْفَى إِجَابَتُهُ فِي دَعْوَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئًا مِنْ دُعَائِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ إِجَابَتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَحْفَى وَلِيَّتِهِ فِي عِبَادِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ عَبْدًا مِنْ عِبِيدِ اللَّهِ فَرُبَّمَا يَكُونُ وَلِيَّتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ.

خداوند چهار چیز را در چهار چیز پنهان کرده است:

اول: خوشنودی خودش را در اطاعتش پنهان کرده، پس چیزی از اطاعت او را کوچک مشمار، چه بسا که با رضایت او همراه شود و تو ندانی،

دوم: و خشم خود را در نافرمانی خود پنهان کرده، پس چیزی از نافرمانی او را کوچک مشمار، چه بسا گناهی سبب خشم او شود و تو ندانی،

سوم: و اجابت خود را در دعا کردنش پنهان کرده، پس چیزی از دعا کردن او را کوچک مشمار، چه بسا با اجابتش همراه شود و تو ندانی،

چهارم: و ولیّ خود را در میان بندگانش پنهان کرده، پس هیچ بنده‌ای از بندگان خدا را کوچک مشمار، چه بسا او ولیّ خدا باشد و تو ندانی».

الخصال ج ۱ ص ۲۰۹

۵- همچنين امام باقر عليه السلام فرمود:

«الدُّنُوبُ كُلُّهَا شَدِيدَةٌ وَ أَشَدُّهَا مَا نَبَتَ عَلَيْهِ اللَّحْمُ وَ الدَّمُ لِأَنَّهُ إِمَّا مَرْحُومٌ وَ إِمَّا مُعَذَّبٌ وَ الْجَنَّةُ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا طَيِّبٌ -

همه‌ی گناهان سخت است (از نظر نافرمانی خدا و کیفر و عقوبت آن‌ها) ولی سخت‌ترین آن‌ها گناهانی است که بر آن گوشت و خون بروید (مانند خوردن مال حرام یا اصرار بر گناه اگر چه حلال خورد) زیرا آن گنهکار یا بخشوده و یا معذب گردد، و جز شخص پاک به بهشت وارد نشود (پس چنین گنهکاری باید در برزخ و یا محشر عذاب کشد تا آن گوشت و خونسش بریزد و تصفیه گردد، و سپس داخل بهشت شود)».

الكافی (ط - الإسلامية) ج ۲؛ ص ۲۷۰ - ترجمه مصطفوی

۶- امام صادق عليه السلام فرمود:

« لَا صَغِيرَةً مَعَ الْإِصْرَارِ وَ لَا كَبِيرَةً مَعَ الْإِسْتِغْفَارِ -

گناه با اصرار صغیره نباشد و با استغفار کبیره نباشد».

الكافی (ط - الإسلامية)، ج ۲، ص ۲۸۸

«سرّ آن این است که: گناه کوچک یکبار یا دوبار به سبب کمی تیرگی در دل اثر نمی‌کند، ولی چون تکرار شد و آثار ضعیف آن متراکم گشت قوی می‌گردد و به تدریج در دل اثر می‌کند، چنان‌که قطره‌های آب که پیایی بر سنگی بیفتد آن‌را سوراخ می‌کند، و همین قدر آب اگر به یکبار بر آن ریخته شود اثر نمی‌کند»

علم اخلاق اسلامی؛ ج ۴ ص ۱۰۰ (ترجمه جامع السعادات - نوشته ملا محمد مهدی نراقی)

۷- امام صادق عليه السلام فرمود:

«اتَّقُوا الْمُحَقَّرَاتِ مِنَ الدُّنُوبِ فَإِنَّهَا لَا تُعْفَرُ قُلْتُ وَ مَا الْمُحَقَّرَاتُ قَالَ الرَّجُلُ يُذْنِبُ الدَّنْبَ فَيَقُولُ طَوْبِي لِي لَوْ لَمْ يَكُنْ لِي غَيْرُ ذَلِكَ -

از گناهان محقر بپرهیزید که آمرزیده نشوند. عرض کردم: گناهان محقر چیست؟ فرمود: این است که مردی گناه کند و بگوید، خوشا به حال من اگر غیر از این گناه نداشته باشم».

تحف العقول، النص، ص ۵

۸- و نیز فرمود:

«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ أَنْ يَطْلُبَ إِلَيْهِ فِي الْجُزْمِ الْعَظِيمِ وَ يُبْغِضُ الْعَبْدَ أَنْ يَسْتَحِفَّ بِالْجُزْمِ الْيَسِيرِ

خدا بنده‌ای را دوست دارد که در گناه بزرگ [راهی] به سوی خدا [برای آمرزش] بجوید، و بنده‌ای را دشمن دارد که گناه اندک را ناچیز و خرد شمارد».

المحاسن، ج ۱، ص ۲۹۳

۹- و امام کاظم علیه‌السلام فرمود:

«لَا تَسْتَقِلُّوا قَلِيلَ الذُّنُوبِ فَإِنَّ قَلِيلَ الذُّنُوبِ يَجْتَمِعُ حَتَّى يَكُونَ كَثِيرًا -

گناهان خرد و اندک را دست کم مگیرید، که گناهان اندک جمع شود تا بسیار گردد».

الكافی (ط - الإسلامية)، ج ۲، ص ۲۸۷

۱۰- امام سجاد علیه‌السلام هم در دعای هشتم صحیفه سجادیه می‌فرماید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ... الإِصْرَارِ عَلَى الْمَأْتَمِّ، وَ اسْتِصْعَارِ الْمَعْصِيَةِ -

پروردگارا به تو پناه می‌برم از... اصرار کردن بر گناه و کوچک شمردن معصیت».